

طعم شیرین راهبرد

دکتر حیدر تورانی

رهبری نوآور، جسور و ساختارشکن (رهبری نوکیش) معتقد است، در عصر فراصنعتی و عصر اطلاعات و دانش و توسعه روزافزون فناوری‌ها، همه چیز، به جز تغییر، در حال تغییر است. تنها تغییر است که همیشه ثابت است.

دیگر راهبرد مؤثر، راهبرد درک نیاز به تغییر است. اگر انسان‌ها خاصیت تغییرپذیری و اصلاح نداشته باشند، در چارچوب تنگ فکری خود باقی می‌مانند و راه پیشرفت آنان مسدود خواهد شد. زمانی امنیت بیشتری خواهیم داشت که قابلیت تغییرپذیری و اصلاح بیشتر را داشته باشیم. به قولی، دایناسورها چون نتوانستند خودشان را تغییر دهند، از بین رفتند. اما نسل مورچه‌ها، با وجود چنّه کوچکشان، چون خود را با تغییر وفق دادند، منقرض نشدند.

تغییر و اصلاح، هم تهدید می‌کند و هم امنیت می‌دهد. امنیت واقعی در مکان و چارچوب بسته فراهم نمی‌شود. اگر تغییر تهدید باشد، همیشه در حال تهدید هستید و برعکس اگر تغییر امنیت باشد، همیشه در امنیت هستید. در گذشته تغییرات تصادفی و اتفاقی بودند. امروز اما این گونه نیست. مطالعه و تحقیق می‌کنند و می‌خواهند دنیا را تغییر دهند. همه برای بازار، محصولات و خدمات جدید تلاش می‌کنند. تحقیق صرفاً در ارتباط با فناوری‌ها نیست، بلکه علوم اجتماعی و انسانی، روان‌شناسی، تربیتی و انگیزه‌های بشری را نیز شامل می‌شود.

رهبران مدرسه لازم است در مقابل تغییرات و اصلاحات نگاه مثبت داشته باشند تا بتوانند تغییرات را رهبری کنند. بسیاری از روش‌ها و فنون موجود مدرسه‌ای پاسخگوی نیازها و انتظارات نیستند. امروزه قدرت انجام کار افراد بیشتر از قدرت تصورشان است. باید بتوان تغییرات اصولی را رهبری کرد و مقاومت‌های غیر اصولی را در مقابل تغییرات شکست. تغییرات غیراصولی هرج و مرج ایجاد می‌کنند و سکون و تغییرناپذیری، سستی، درج‌زدن و در نهایت نابودی را به دنبال دارند. به دیگر سخن، «اگر تجربه با تغییر و نوآوری همراه نباشد، ما را در زندان گذشته محبوس خواهد کرد.»

مدیران مدرسه‌ها در پی یافتن راهبردهایی برای رهبری بهتر مدرسه از طریق تلفیق نوآوری و برترین روش‌ها با هدف یادگیری تقویت‌شده هستند. رهبران مدرسه‌ها برنامه‌ریزی و تلاش می‌کنند مدرسه‌ای نوآور داشته باشند. آنان با دقت آموزشی، ریسک‌پذیری و شجاعت اخلاقی، همراه با دریافت بازخورد، از آنچه در فرایند و جریان یادگیری مدرسه رخ می‌دهد، آگاهی می‌یابند تا برای فراهم کردن شرایط کیفیت و نوآوری بیشتر در مدرسه اندیشه کنند. داشتن مدرسه‌های نوآور و غنی مستلزم توجه و عمل به راهبردهای فرایندی و نوآورانه است.

داشتن راهبرد کمک می‌کند همه نیروهای مدرسه در طول اهداف هم‌جهت و هم‌سو شوند. راهبرد همچنین کمک می‌کند اثربخشی مدرسه افزایش یابد و یادگیری عمیق شود. در مقابل، اگر مدرسه در مسیر رسیدن به اهداف خود راهبرد نداشته باشد، گرفتار حاشیه‌پردازی، سلیقه‌گرایی، فی‌البداهه‌پردازی و روزمرگی می‌شود. رهبری موفق مدرسه یعنی عمل به راهبردهایی که در فرایند رهبری در مدرسه می‌توانند مطمئن نظر باشند. از میان راهبردها، راهبردهای «تغییر دانش و درک نیاز به تغییر»، از راهبردهای مؤثر به حساب می‌آیند.

رهبری مدرسه، با توجه به دگرگونی‌های معاصر، نگاهش به فرایندهای نهاد مدرسه و جریان یادگیری، متمرکز است. اولین قدم برای ایجاد تغییر و تقویت یادگیری، درک نیاز به تغییر است. قدم دوم بصیرت در خصوص عوامل تغییر و تلاش‌هایی است که برای رسیدن به آن باید صورت گیرند. برخی از مشکلات با افزایش امکانات و منابع فیزیکی و انسانی حل نخواهند شد، مگر آنکه بینش و جهت فکری و کاری عوض شود. وسعت بینش نیاز است. وقتی روشی با وجود حمایت‌های فیزیکی و معنوی به نتیجه نمی‌رسد، بهتر است از گردونه خارج و روشی نو جایگزین آن شود. برای مثال، تمرکز اختیارات، آن هم در سازمان‌های آموزشی، معطوف به نتیجه نخواهد شد، لذا باید از آن پرهیز کرد و به تفویض اختیار روی آورد. یا زمانی که دانش‌آموزان نسبت به روش‌های سنتی و غیرفعال تدریس عکس‌العمل منفی نشان می‌دهند، نباید به ادامه آن روش‌ها اصرار داشت، بلکه باید آن‌ها را تغییر داد و از روش‌های فعال و نوین استفاده کرد.

من خوشبخت‌ترین
سردبیری هستم
که می‌خواهم باقی
عمرم را با شما
مدیران مدارس
سپری کنم!

مژده به مدیران مدرسه: از مهر امسال رشد مدیریت مدرسه به صورت ماهنامه منتشر می‌شود. فرصتی است برای به روز شدن و روزآمد کارکردن.

